

**Document que el grup Europa Diversa aporta a la
Convenció sobre el Futur de la Unió Europea
"Propostes lingüístiques per al futur d'Europa"**

Versió de l'original en anglès: 16 de juliol de 2002

La [Fundació Jaume Bofill](#), els Estudis d'Humanitats i Filologia de la [Universitat Oberta de Catalunya](#), l'[Institut Europeu de la Mediterrània](#), Intercultura – Centre pel Diàleg Intercultural de Catalunya, i l'[Institut Linguapax del Centre Unesco de Catalunya](#) comparteixen una preocupació sobre el futur de la diversitat cultural i lingüística a Europa, i han reunit els seus recursos per tal de treballar en aquest tema, sota la denominació d' **Europa Diversa**.

Els dies 31 de maig i 1 de juny de 2002, en el marc de l'[Eurocongrés 2000](#), i amb el suport de del [Patronat Català pro Europa](#), varen convidar una sèrie d'experts, vinguts de molts països diferents d'Europa, a un seminari celebrat a la seu de la Fundació Jaume Bofill¹ a Barcelona, on el tema a debatre era "**Propostes lingüístiques per al futur d'Europa**".

Tres ponències, distribuïdes amb anterioritat, varen ser àmpliament comentades i debatudes a la reunió.

1. "*El règim de les llengües oficials i de treball de les institucions de la Unió Europea, i perspectives davant de l'ampliació*" d'Isidor Mari i Miquel Strubell;
2. "*Les llengües menys difoses i la seva participació en els programes de la Unió Europea*" de Dónall Ó Riagáin²; i
3. "*La Comunitat Europea, la distribució de competències i la determinació de la política lingüística: Desxifrant un paradigma pluridimensional*" de Niamh Nic Shuibhne.

Les organitzacions convocants han recollit l'àmplia gamma d'opinions i propostes expressades a la reunió, i presenten aquest document a la **Convenció sobre el futur de la Unió Europea**.

La Fundació Jaume Bofill, els Estudis d'Humanitats i Filologia de la Universitat Oberta de Catalunya, Eurocongrés 2000 i l'Institut Linguapax de Centre Unesco de Catalunya, agrupats sota la denominació d'**Europa Diversa**,

- acollint amb satisfacció l'oportunitat que la Convenció sobre el futur d'Europa ens brinda per proposar idees sobre la política lingüística de la Comunitat Europea;
- acollint amb satisfacció la propera ampliació de la Unió;
- preocupats per la necessitat d'afrontar el règim lingüístic global de la Unió, que es va dissenyar pels i per als sis Estats membres fundadors;
- profundament conscients de l'amenaça a la diversitat lingüística i cultural que planteja la globalització arreu del món;
- sensibles al fet que els drets lingüístics formen una part integral dels drets humans;
- orgullosos del valuós patrimoni lingüístic i cultural d'Europa;
- conscients de la nostra obligació a les generacions futures per conservar aquesta part intrínseca del nostre patrimoni comú;
- tenint present l'article 22 de la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europeaⁱⁱⁱ, que obliga la Unió a respectar la diversitat lingüística;
- recordant declaracions recentrelacionades amb diferents aspectes de la diversitat lingüística, fetes pel Consell^{iv}, el Comitè de les Regions^v, el Parlament^{vi} i la Unesco^{vii};
- recordant la declaració de l'EBLUL "sobre la diversitat lingüística i el futur de la Unió Europea", de Ljouwert;^{viii}

Proposem el següent a la Convenció sobre el futur d'Europa, les institucions de la Comunitat Europea i els governs dels estats membres:

1. Incloure en el Tractat que estableix la Comunitat Europea un article sobre la salvaguarda i la promoció de la diversitat lingüística i cultural a Europa. Podria ser un article de redactat completament nou, o una versió esmenada i ampliada de l'actual article 151^{ix} (Cultura). Faria més explícits el compromís envers la diversitat tant lingüística com cultural, així com la necessitat d'una política activa en aquest camp.
2. Esmenar l'article 13 del Tractat que estableix la Comunitat Europea per tal d'incloure-hi la discriminació basada en la llengua.
3. Posar en marxa una Acció comunitària multianual per donar suport i promoure la diversitat lingüística. Aquest programa donaria efecte pràctic als principis consagrats en l'article proposat (vegeu el punt 1, més amunt).
4. Obrir tots els programes comunitaris actuals dedicats a llengües, i les accions que són específiques a les llengües, perquè contemplin totes les llengües autòctones d'Europa.
5. Establir un debat públic per a la reforma del règim lingüístic de les institucions de la Comunitat, i integrar les provisions generals en un article del Tractat, (autoritzant, a més, cadascuna d'elles a establir la seva pròpia normativa lingüística), de manera que s'asseguri l'eficiència i una substancial redistribució del pressupost molt gran de l'actual sistema.
6. Assegurar que el principi de subsidiarietat es reflecteix en matèria de política lingüística, per tal que tots els nivells de l'administració treballin conjuntament, amb prou recursos, per salvaguardar la diversitat lingüística.

Text explicatiu de les propostes

1. Incloure en el Tractat que estableix la Comunitat Europea un article sobre la salvaguarda i la promoció de la diversitat lingüística i cultural a Europa. Podria ser un article de redactat completament nou, o una versió esmenada i ampliada de l'actual article 151^x (Cultura). Faria més explícits el compromís envers la diversitat tant lingüística com cultural, així com la necessitat d'una política activa en aquest camp.

L'entorn lingüístic i cultural del món es troba fins i tot més amenaçat que el seu medi natural. Molts científics creuen que el 50%, i potser fins i tot el 90%, de les c. 6.000 llengües que es parlen en l'actualitat podrien deixar de parlar-se abans de la fi del segle XXI. D'aquestes, només una petita fracció correspon a llengües europees. N'hi ha que es fan servir arreu del món com a mitjà de comunicació internacional així com moltes altres de menys difoses^{xi}. Les darreres inclouen algunes de les llengües vernacles més antigues que es parlen al món occidental, de les quals moltes tenen una rica tradició literària i popular. A la vegada que respecta els drets i obligacions dels estats membres en aquest sentit, la Comunitat Europea té el deure de prendre-hi partit per dret propi, i de recolzar els esforços que els governs dels estats membres i els poders regionals facin per tal de conservar i promoure el patrimoni lingüístic d'Europa.

Un article com aquest faria realitat el compromís de respectar la diversitat lingüística, expressat en l'article 22 de la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea.

2. Esmenar l'article 13 del Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea per tal d'incloure-hi la discriminació basada en la llengua.

D'acord amb el que estipula l'article 13^{xii}, el Consell "pot" adoptar les accions oportunes per a combatre la discriminació per motius de sexe, d'origen racial o ètnic, religió o conviccions, discapacitat, edat o orientació sexual. No s'hi fa cap referència a la llengua.

Tanmateix, l'article 6 del Tractat de la Unió Europea fa referència al Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals. El seu 14è article afirma que els drets i les llibertats establerts a la Convenció s'haurien de *'garantir sense discriminació per motius com el sexe, la raça, el color, la llengua, la religió, les opinions polítiques o d'altre tipus, l'origen ètnic o social, l'associació amb una minoria nacional, la propietat, el naixement o qualsevol altra situació^{xiii}*. L'article ha estat ratificat per tots els estats membres de la UE.

De manera semblant, l'article 21 de la Carta de Drets Fonamentals, sobre la no discriminació, estableix que *"es prohibeix tota discriminació, i en particular l'exercida per raó de sexe, raça, color, orígens ètnics o socials, característiques genètiques, llengua, religió o conviccions, opinions polítiques o de qualsevol altre tipus, pertinença a una minoria nacional^{xiv}, patrimoni, naixement, discapacitat, edat o orientació sexual"*.

Atès que els drets lingüístics són part integral dels drets humans^{xv}, fóra doncs convenient que la discriminació per raó de llengua fos inclosa dins d'aquest article. Proposem, de fet, que així s'esmeni l'article 13 per tal d'incloure-hi tots els casos enumerats a l'article 14 de la Convenció Europea i a l'article 21 de la Carta Europea, i que, a més, la paraula "podrà" de l'actual text sigui substituïda en el nou text del Tractat per l'imperatiu, per tal de comprometre la Unió a adoptar una postura proactiva en aquest camp.

3. Posar en marxa una Acció comunitària multianual per donar suport i promoure la diversitat lingüística. Aquest programa donaria efecte pràctic als principis consagrats en l'article proposat [vegeu punt 1, més amunt]

Aquest programa contindria una sèrie d'accions adreçades a promoure la comprensió i el respecte cap a la diversitat lingüística a Europa, així com mesures pràctiques de suport a la diversitat lingüística i l'aprenentatge de llengües.

Algunes d'aquestes accions es dirigirien específicament a les llengües menys difoses, moltes de les quals necessiten urgentment suport si es vol que pervisquin i progressin. Les accions podrien incloure projectes pilot, la promoció d'intercanvis d'informació, la cooperació transfronterera i el foment de "bones pràctiques" en l'ensenyament de llengües, l'educació en general, els mitjans de comunicació i l'administració pública. Aquestes accions garantirien també la reinstauració del suport de la Comissió en aquest àmbit, per ordre del Parlament Europeu, durant gairebé 20 anys, el qual va arribar a uns €4 milions l'any.

Aquest programa preveuria també el suport a iniciatives tant a nivell estatal, regional o local, dirigides a facilitar l'aprenentatge, per part dels immigrants i refugiats, de les llengües corresponents als territoris on resideixin, i al manteniment de les seves llengües i cultures.

4. Obrir tots els programes comunitaris actuals dedicats a llengües, i les accions que són específiques a les llengües, perquè contemplin totes les llengües autòctones d'Europa

En la 2391ª trobada del Consell, realitzada a Brussel·les el 29 de novembre de 2001^{xvi}, es va destacar que "totes les llengües són iguals en valor i dignitat des d'un punt de vista cultural i formen part integral de la cultura i civilització europees". Caldria, doncs, donar-li un efecte pràctic a aquest concepte.

Hi ha actualment una sèrie de programes i accions de la CE que, tot i ser específics per a llengües, estan redactats de manera que exclouen algunes llengües europees. L'acció Lingua del programa Socrates n'és l'exemple més obvi, però no l'únic. El fet que l'article 290 (ex article 217)^{xvii} de les versions consolidades del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea afirmi que "*el Consell ha de fixar [...] el règim lingüístic de les institucions de la Comunitat*", no té, segons el nostre parer, cap relació amb els programes i accions dedicats específicament a les llengües, sinó únicament amb l'administració interna de les institucions.

La totalitat dels programes i accions que tinguin a veure amb llengües haurien de restar oberts a totes les llengües europees. A més, s'haurien de contemplar, quan calgués, accions i/o projectes que satisfessin les necessitats de les llengües menys difoses quan les disposicions més generals no puguin atendre de manera idònia aquestes necessitats.

Aquesta recomanació s'hauria de fer extensiva als programes establerts per a estimular les noves democràcies a l'Europa central i de l'est (com, per exemple, Phare i Tacis). Malgrat la insistència del Consell Europeu en la seva reunió a Copenhaguen, els dies 21 i 22 de juny de 1993, per tal que els estats candidats garantissin "*els drets humans i el respecte i la protecció de les minories*", això no s'ha reflectit de manera adequada a través de programes com ara Phare i Tacis.

5. Establir un debat públic per a la reforma del règim lingüístic de les institucions de la Comunitat i integrar les provisions generals en un article del Tractat, (autoritzant, a més, cadascuna d'elles a establir la seva pròpia normativa lingüística), de manera que s'asseguri l'eficiència i una substancial redistribució del pressupost molt gran de l'actual sistema

Les normes que regeixen les llengües de les institucions de la Comunitat foren establertes pel Consell l'any 1958, i no han estat canviades des d'aleshores. Mentrestant, el nombre d'estats membre ha crescut de 6 a 15, i ben aviat sobrepassarà de llarg la vintena. Actualment hi ha a la Comunitat un nombre molt més alt de llengües de treball que no pas a cap altra organització internacional (com el Consell d'Europa, l'OTAN, les Nacions Unides o l'OSCE). La complexitat lingüística que comporta aquest increment de membres no pot ser bandejada gaire temps més, i ha de ser afrontada. Tots els objectius i consideracions en competència, com ara l'obertura i la inclusivitat, el funcionament eficient de les institucions de la CE, l'ús rendible de recursos

escassos i, per damunt de tot, els principis democràtics que sostenen la Comunitat Europea, han de ser conciliats i tinguts en consideració.

El text del Tractat tampoc s'ocupa prou abastament del tema de la validesa jurídica, ja que l'única referència que se'n fa és en l'article 53 del TEU^{xviii} i l'article 314 del Tractat de la CE^{xix}, en els quals les referències són tan sols als propis textos dels Tractats.

A més, l'ampliació de la UE comportarà sens dubte un increment en les despeses d'interpretació i traducció, tot i que els estalvis que resultessin de l'ús d'un nombre restringit de llengües internes de treball hauria de cobrir les despeses addicionals resultants de l'augment de la inclusivitat en qüestions lingüístiques. De les conseqüències conjuntes d'aquesta proposta en resultaria una Comunitat més eficient, i a la vegada més inclusiva i democràtica.

Segons el nostre parer, la qüestió del règim lingüístic de les institucions no pot continuar resolent-se de manera idònia per mitjà del mer atorgament, a totes elles^{xx}, d'un estatus equivalent a "llengües oficials i de treball" en un reglament del Consell.

Nosaltres creiem que cadascuna de les institucions de la Comunitat han de tenir dret a elaborar les seves pròpies normes de règim lingüístic, en lloc de la situació actual, en què el règim, d'acord amb el que disposa l'article 290 del Tractat de la CE (antic article 217)^{xxi}, ha de ser fixat pel Consell. Per tant, aquest article hauria de ser esmenat.

La naturalesa i conseqüències de les funcions lingüístiques a les institucions de la Unió Europea són variades. Caldrà que cadascuna d'elles es dugui a terme, o bé pugui dur-se a terme, en tantes llengües com sigui necessari en cada cas. Tot això mereix un debat públic, dirigit per un comitè format per especialistes, funcionaris i polítics, per tal que elaborin una solució funcional i factible per a cada funció.

Atès que tots aquests són assumptes d'una importància cabdal, mereixerien més aviat ser abordats apropiadament pel propi text del Tractat, més que deixar-los per un reglament del Consell.

Entre els criteris que caldria considerar hi ha els següents:

a. Validesa jurídica. Tots aquells documents importants els quals contenen decisions que són susceptibles de ser impugnats o citats en un judici en qualsevol dels estats membre es publicaran en tantes llengües com requereixin les institucions de cada estat membre.

b. Accessibilitat a la ciutadania. Els documents comunitaris i d'altres accions (com ara campanyes publicitàries) que informin els ciutadans europeus, o que afectin les seves vides quotidianes, estaran disponibles almenys en totes les llengües amb les quals els ciutadans tinguin el dret jurídic d'adreçar-se a les seves autoritats regionals i/o nacionals, i preferentment en totes les llengües europees amb parlants que hi estiguin alfabetitzats. La documentació presentada en qualsevol d'aquestes llengües per part de ciutadans europeus hauria de ser admesa i rebre resposta en la mateixa llengua (en la línia de l'actual article 21, par. 3 del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea^{xxii}).

c. Representativitat democràtica. Els representants dels ciutadans europeus elegits o designats políticament, i de manera especial els diputats del Parlament Europeu, haurien de disposar de tot el suport tècnic que els sigui necessari per tal de garantir que puguin desenvolupar adequadament les seves tasques, tant expressant-se lliurement en qualsevol que sigui la seva llengua pròpia europea (independentment del seu estatus dins de la Unió Europea) com tenint accés, en un nombre limitat de llengües, a les intervencions dels seus col·legues d'arreu d'on siguin.

d. Redacció interna. La redacció dels documents elaborats per funcionaris de la Comunitat haurà de ser feta en un ventall de llengües tan limitat com sigui factible (però no en menys de tres), en interès de la conveniència i l'eficiència. Els llocs de treball dins de les institucions requeriran el coneixement d'almenys dues d'aquestes, a més de la llengua pròpia del candidat/a; caldrà també garantir l'existència de prou personal competent que cobreixi moltes, si no totes, les necessitats pel que fa a les relacions amb les institucions externes i els ciutadans en tots els estats membre de la UE. En el cas que un funcionari d'un estat membre, en la seva relació amb

les institucions de la Comunitat, no domini satisfactòriament alguna d'aquestes llengües, serà responsabilitat de l'estat membre trobar i finançar les solucions pertinents, per tal de no augmentar el volum de feina dels serveis lingüístics de la Comunitat.

e. Respecte territorial. Les institucions de la Comunitat sempre hauran d'incloure entre les seves llengües internes la llengua oficial (o llengües oficials) del lloc on tinguin la seva seu. De manera semblant, sempre s'assegurarà que en les reunions dels organismes comunitaris, els participants que siguin del lloc que els aculli es puguin expressar lliurement en la llengua (o llengües) del lloc en qüestió.

f. Suport institucional. En el mateix esperit que les repetides declaracions de la Comunitat sobre la igualtat de la dignitat de totes les llengües europees^{xxiii}, es tindrà en compte el grau de suport intern que en la pràctica s'ofereix, directa o indirectament, al nombre reduït de llengües de redacció interna a l'hora de salvaguardar la diversitat lingüística i/o promoure el multilingüisme i la diversitat lingüística. Aquestes llengües de redacció interna, en tant que han estat triades en base al seu gran nombre de parlants i pel fet de gaudir d'una posició privilegiada en el mercat, no caldria per tant incloure-les entre les llengües europees sobre les quals s'apliquin mesures especials de suport en forma de programes compensatoris projectats per a promoure i salvaguardar la diversitat lingüística a Europa.

L'aplicació d'aquests criteris comportaria lògicament uns requisits lingüístics diferents en cadascun dels tres àmbits principals d'ús lingüístic:

1. Les llengües internes de treball de les institucions de la Unió. S'establiria, en tot cas, un nombre reduït de llengües, tal com disposa més amunt el criteri 4 ("redacció interna") . L'objectiu principal seria l'eficiència. A ningú, fora d'aquests cercles administratius no li caldria saber en quina llengua/es es treballa. Això és, poc o molt, el que ja succeeix a la pràctica, tot i que sense que hi hagi hagut una acceptació formal i pública d'aquesta realitat.

2. Documentació vinculant i representació política. Es faran servir tantes llengües com sigui necessari per tal de determinar els textos vinculants jurídicament en cada estat membre (com, per cas, els reglaments del Consell, les Decisions Comunitàries així com les sentències del Tribunal Europeu, essent-hi aquestes últimes a causa de les conseqüències del dret comunitari en els tribunals estatals). Res no impediria als estats membres traduir i publicar aquests documents en altres llengües per compte i iniciativa pròpies.

Altra documentació oficial com ara les resolucions del Parlament Europeu, l'Informe Anual de la Comissió Europea, les notes informatives i els formularis de sol·licitud, així com altres documents pertinents, es traduirien en aquestes llengües tot i no ser de naturalesa vinculant. La llengua (o llengües) de la versió original seria citada en les versions traduïdes.

En segon lloc, tots els càrrecs polítics han de disposar d'un servei per a la traducció dels seus textos orals i/o escrits a una sèrie limitada d'altres llengües, així com per poder rebre textos orals i/o escrits traduïts a una d'entre unes quantes llengües. Cal considerar la flexibilitat i la viabilitat com a principis d'orientació. Caldria facilitar els serveis d'interpretació necessaris perquè l'ús d'aquestes llengües sigui possible al Parlament Europeu, el Comitè de les Regions i al Comitè Econòmic i Social, especialment com a llengües d'entrada. Les intervencions orals en les sessions plenàries es podrien regir pel mateix principi que es fa servir a l'Assemblea General de les Nacions Unides, on la interpretació es fa tan sols cap a un nombre reduït de llengües. En cas d'adoptar aquest criteri, es podria contemplar l'ús de qualsevol "llengua de servei" (vegeu avall).

3. Les llengües de servei als ciutadans d'Europa. Les institucions han de disposar d'un sistema que garanteixi que els ciutadans de qualsevol llengua europea puguin adreçar-s'hi escriure'ls-hi en qualsevol de les llengües que, amb finalitats semblants, aquests puguin fer servir per a comunicar-se amb les autoritats locals i/o regionals, i puguin rebre una resposta en la mateixa llengua sense retards indeguts. De manera semblant, la informació d'utilitat per al públic en general i per als especialistes, incloent-hi, per exemple, els Llibres Verds de la Comissió i les Conclusions del Consell, també serien posats a disposició pública, sota demanda, en el major nombre de llengües possible. Així, moltes de les anomenades llengües "regionals" o "minoritàries" també podrien ser utilitzades.

L'actual llistat de l'article 21, paràgraf 3, del Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea^{xxiv}, s'eixemplaria per tal d'incloure-hi les llengües referides en l'últim paràgraf, és a dir les llengües menys difoses que hagin estat reconegudes, per part dels estats membres de la UE, a la Carta Europea per a les Llengües Regionals o Minoritàries o bé en altres instruments, d'acord amb l'espirit del redactat de la Decisió sobre l'Any Europeu de les Llengües^{xxv}.

La millor manera de garantir els serveis de traducció necessaris podria ser a través d'agències basades en l'àmbit regional, designades oficialment per la CE d'acord amb les administracions pertinents dels estats membres.

6. Assegurar que el principi de subsidiarietat es reflecteix en matèria de política lingüística, per tal que tots els nivells de l'administració treballin conjuntament, amb prou recursos, per salvaguardar la diversitat lingüística.

En una distribució general de poders i de competències en què es fes valer la subsidiarietat, els poders subestats -regionals o locals-, que es corresponen sovint a comunitats lingüístiques, han de tenir competències en la regulació pròpia de les llengües. El model reglamentari respecte a la subsidiarietat, inclòs en el Tractat de la CE, s'atura al nivell de l'estat, tot i que molts estats membres han transferit competències importants als poders regionals. Malgrat el que disposa l'article 151, par. 4, del Tractat de la CE, la Comunitat Europea sembla fer cas omís a les implicacions de caire lingüístic que comporten inevitablement certes mesures de la CE a nivell regional.

Aquest problema es podria resoldre mitjançant l'esmena de l'article 5 i/o reflectint les consideracions lingüístiques de manera global en les decisions i regulacions potencialment pertinents del Consell.

Cal, a més, fer una distinció clara entre les directives relacionades amb temes lingüístics - que la Unió només té poders per fixar en el si de les seves competències sectorials -, i els programes d'incentiu i de suport relacionades amb les llengües, duts a terme en anys passats per part de la Comunitat i que s'haurien de continuar promovent en el futur.

ⁱ Carrer de Provença, 234, principal, 08037 Barcelona (Tel. 00 34 93 458 87 00 / Fax 00 34 93 458 87 08)

ⁱⁱ Vegeu també, de Dónall Ó Riagáin, The European Union and Lesser Used Languages, *MOST Journal on Multicultural Societies*, vol. 3, no. 1, Lesser Used Languages and the Law in Europe, ISSN 1564-4901, © UNESCO, 2001 <http://www.unesco.org/most/v13n1ria.htm>

ⁱⁱⁱ Carta Europea de Drets Fonamentals (versió en castellà): <http://db.consilium.eu.int/df/default.asp?lang=es>

^{iv} Resolució del Consell, de 14 de febrer de 2002, sobre la promoció de la diversitat lingüística i l'aprenentatge de llengües en el marc de la realització dels objectius de l'Any Europeu de les Llengües 2001. Diari Oficial núm. C 050 de 23/02/2002 p.0001-0002: XXXXXXXXXXXXXXXX (VERSIÓ EN CATALÀ)

^v Doc. COM-7/030. Brussel· les, 27 de juny de 2001. DICTAMEN del Comitè de les Regions de 13 de juny de 2001 sobre la Promoció i la Protecció de les Llengües regionals i minoritàries.

<http://www.troc.es/ciemen/mercator/48-2.htm> (versió en català) /
http://www.toad.cor.eu.int/cdropinions/scripts/viewdoc.asp?doc=\cdr86-2001_fin_ac.doc&lang=EN&terms (versió oficial en anglès)

^{vi} Resolució del Parlament Europeu sobre les llengües europees regionals i menys emprades, de 13 de desembre de 2001: <http://www.troc.es/ciemen/mercator/48-4.htm> (versió en català) /
http://www3.europarl.eu.int/omk/omnsapir.so/pv2?PRG=CALDOC&FILE=011213&LANGUE=EN&TPV=DEF&SDOCTA=31&TXTLST=1&Type_Doc=FIRST&POS=1 (versió provisional en anglès) Refs. B5-0770, 0811, 0812, 0814 0815/2001.

^{vii} Declaració universal sobre la diversitat cultural. Aprovada durant la 31 Conferència General de la UNESCO. París, Novembre de 2002: <http://www.troc.es/ciemen/mercator/50-8.htm> (versió en català) /
http://www.unesco.org/culture/pluralism/diversity/html_eng/index_en.shtml (versió en anglès)

^{viii} 15 de juny de 2002: <http://www.eblul.org/pajenn.asp?ID=80&yezh=saozneg>

^{ix} Article 151 de la versió consolidada del Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea: <http://europa.eu.int/eur-lex/es/treaties/selected/livre234.html> (versió oficial en castellà)

^x Vegeu peu de pàgina 9

^{xi} Regional/Minoritària/Minoritzada

^{xii} <http://europa.eu.int/eur-lex/es/treaties/selected/livre202.html> (versió oficial en castellà)

^{xiii} El subratllat és nostre: <http://conventions.coe.int/treaty/en/WhatYouWant.asp?NT=005>

Un nou Protocol (núm.12) a la Convenció per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals, el qual estableix la prohibició general sobre la no discriminació independentment dels drets establerts per la pròpia Convenció, va ser adoptada pel Comitè de Ministres el juny de 2000, i va restar oberta a la signatura el novembre del mateix any. L'article 1 del text diu el següent:

1. El gaudi de tot dret previst per llei restarà garantit, sense cap discriminació, per raó de sexe, raça, color, llengua, opinió política o d'altra, de religió, origen nacional o social, associació amb una minoria nacional, característica, naixement o altre estatus.
2. Ningú podrà ser objecte de discriminació per part de cap autoritat pública per cap de les raons esmentades en el paràgraf 1. (el subratllat és nostre)

^{xiv} El subratllat és nostre: http://www.europarl.eu.int/charter/pdf/text_es.pdf (versió oficial en castellà)

^{xv} Aquest punt és explicat clarament pel Dr. Fernand de Varennes a 'Language Rights as an Integral Part of Human Rights' dins del *UNESCO MOST Journal on Multicultural Societies Vol.3, No.1*. <http://www.alltheweb.com/go/1/H/web/http/www.unesco.org/most/vl3n1var.htm>

^{xvi} Afers Educatius i de Joventut.

<http://db.consilium.eu.int/newsroom/LoadDoc.asp?MAX=1&BID=92&DID=69170&LANG=1>

^{xvii} <http://europa.eu.int/eur-lex/es/treaties/selected/livre257.html>

^{xviii} "El present Tractat, redactat en un exemplar únic, en llengües alemanya, anglesa, danesa, espanyola, francesa, grega, irlandesa, italiana, neerlandesa i portuguesa, els textos de les quals són igualment fefaents, serà dipositat als arxius del Govern de la República Italiana, que n'ha de trametre una còpia certificada i conformada a cada un dels governs dels altres estats signataris.

En virtut del Tractat d'adhesió de 1994, també són autèntiques les versions del present Tractat en llengües finesa i sueca." (<http://europa.eu.int/eur-lex/es/treaties/selected/livre109.html> - versió en castellà)

^{xix} <http://europa.eu.int/eur-lex/es/treaties/selected/livre258.html> (versió en castellà)

^{xx} Tret de l'irlandès, el qual té un estatus especial: en tant que "llengua del tractat", se la inclou en els programes de promoció de llengües de la Comunitat (com ara l'acció Lingua dins de Socrates) i, tot i no tractar-se d'una llengua oficial ni de treball, els ciutadans tenen dret, d'acord amb l'article 21, paràgraf 3 del Tractat CE, a adreçar-se en irlandès a les institucions de la Comunitat.

^{xxi} "El règim lingüístic de les institucions de la Comunitat serà fixat pel Consell, per unanimitat, sens perjudici de les disposicions previstes en el reglament del Tribunal de Justícia."

<http://europa.eu.int/eur-lex/es/treaties/selected/livre257.html> (versió en castellà)

^{xxii} Article 21:

"Tot ciutadà de la Unió es pot adreçar per escrit a quals evols de les institucions o organismes que preveuen el present article o l'article 7 en una de les llengües esmentades a l'article 314 i rebre'n resposta en aquesta mateixa llengua" (versió en castellà: ". <http://europa.eu.int/eur-lex/es/treaties/selected/livre203.html>

^{xxiii} Vegeu el peu de pàgina 14. També, per exemple, el **Considerand** 4 de la Decisió sobre l'Any Europeu de les Llengües, "Totes les llengües europees, tant en la seva forma oral com escrita, són, des d'un punt de vista cultural, iguals n valor i dignitat i formen part integral de les cultures i de la civilització europees". Decisió Núm. 1934/2000/EC del Parlament Europeu i del Consell sobre el any Europeu de les llengües 2001, de 17 juliol del 2000. Diari Oficial L 232, 14/09/2000, p 1-5.

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=ES&numdoc=32000D1934&model=guichett (versió oficial en castellà)

http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2000/l_232/l_23220000914en00010005.pdf

^{xxiv} Vegeu peu de pàgina 21

^{xxv} Vegeu peu de pàgina 22. Article 1.2: "[...] Aquestes mesures estaran dirigides a les llengües oficials de la Comunitat, juntament amb la irlandesa, la luxemburguesa i altres llengües determinades pels Estats membre a efectes de l'aplicació de la present Decisió." (el subratllat és nostre)